לִטֹּל יָדָיו כְּדֵי לְהִתְפַּלֵּל (טז) * אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶם שׁוּם לִכְלוּךְ, וְלֹא יְבָרֵךְ. (יז) (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן צ״ב סָעִיף ה׳). הַגָּהָה: וַאֲפִלּוּ עוֹמֵד (יח) מִלְּמוּדוֹ יִטֹּל יָדָיו (ו) (יט) לְתְפִלָּה (מנהגים מנהג של יום מול הגסה כה).

וְאִם אֵין לוֹ מַיִם מְזֻמָּנִים (ז) (כ) אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל:

רלד הָרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה גְּדוֹלָה וּמִנְחָה קְטַנָּה. ובו ב׳ סְעִיפִים:

א הָרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל (א) מִנְחָה גְּדוֹלָה וּמִנְחָה קְטַנָּה, (ב) אֵין רָאוּי לוֹ לְהִתְפַּלֵּל רְשׁוּת אֶלָּא הַגְּדוֹלָה, (ג) וְאִם יִתְפַּלֵּל הַגְּדוֹלָה חוֹבָה לֹא יִתְפַּלֵּל הַקְּטַנָּה כִּי אִם רְשׁוּת. אֲבָל אֵין רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת רְשׁוּת (ד) אֶלָּא אִם כֵּן מַכִּיר בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא זָהִיר וְזָרִיז וְאָמִיד בְּדַעְתּוֹ לְכַוֵּן בִּתְפִלָּתוֹ מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף בְּלֹא הֶסֵּחַ הַדַּעַת, אֲבָל אִם אֵינוֹ מְכַוֵּן בָּהּ יָפָה קָרִינַן בֵּיהּ ׳לְמָה לִי רַב זְבָחֵיכֶם׳ (ישעיה ס״ו י״ח). הַגָּהָה: (ה) אֵין לוֹמַר אֲשֶׁרֵי שֶׁקָּדַם מִנְחָה אֶלָּא כְּשֶׁיֵּשׁ מִנְיָן בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, כְּדֵי שֶׁיֹּאמְרוּ עָלָיו הַקָּדִישׁ שֶׁלִּפְנֵי תְּפִלַּת הַמִּנְחָה (הגהת סמ״ק (מנהגים יום תוס קיח) וכל בו (סי׳ מז)). יֵשׁ

א תְּשׁוּבַת הָרַא״שׁ כְּלָל ד׳ סִימָן ט׳.

בַּאֵר הֵיטֵב

הַלַּיְלָה. וְצָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִתְפַּלֵּל עַרְבִית קֹדֶם פְּלַג הַמִּנְחָה. מָגֵן אַבְרָהָם (שם): ב (ו) לְתְפִלָּה. וְאִם נָטַל יָדָיו לִתְפִלָּה אַף עַל פִּי שֶׁהִפְסִיק אַחַר כָּךְ בִּלְמוּדוֹ כְּגוֹן בִּזְמַן שֶׁדּוֹרְשִׁין אֵין צָרִיךְ לִטֹּל שֵׁנִית, וּמִכָּל מָקוֹם בְּשַׁבָּת שֶׁמַּפְסִיקִין בְּמִכְירַת הַמְּצָוֹת נִרְאֶה לִי שֶׁצָּרִיךְ לִטֹּל שֵׁנִית לִתְפִלַּת מוּסָף אֶלָּא אִם כֵּן לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ [וּבְסָפֵק אֲלֵיהָ רַבָּה (סק״ו) חוֹלֵק עָלָיו דְּאַף אִם נִמְשְׁכָה עַד הַלַּיְלָה אֵין לוֹמַר קָדִישׁ, כֵּיוָן שֶׁחֲרִית נִתְקַנָּה לִתְפִלָּה עֵין סִימָן ד׳ (סי״א). מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח): (ז) אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל. וְיֵשׁ נוֹהֲגִין לִטֹּל יָדָיו בְּצִנּוּר וְיִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן יֶשְׁאָר לוֹ זְמַן לְהִתְפַּלֵּל בְּיָחִיד. בָּ״ח (ס״ב), עוֹלַת תָּמִיד (סק״ב) עֵין שָׁם: א (ט) אֵין לוֹמַר אֲשֶׁרֵי. וְאִם אָמְרוּ אֲשֶׁרֵי בְּלֹא מִנְיָן וְאַחַר כָּךְ בָּאוּ מִנְיָן יֹאמְרוּ מִזְמוֹר אֶחָד וְאַחַר כָּךְ יֹאמְרוּ קָדִישׁ, וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁלּוֹמְדִים בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא מִנְיָן וְאַחַר כָּךְ קוֹרְאִים עֲשָׂרָה לוֹמַר קָדִישׁ, לֹא יֹאוּת עֲבָדִי, אֶלָּא בְּעֵי שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה בְּשָׁעַת הַלִּמּוּד. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א). אֲבָל הַטַּ״ז בְּסִימָן נ״ה סָעִיף קָטָן ג׳ כָּתַב דְּכָל שֶׁיֵּשׁ בָּאֲמִירַת הַקָּדִישׁ עֲשָׂרָה דֵּי וְאֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה בְּשָׁעַת הַלִּמּוּד, עַיֵּן שָׁם בְּסָעִיף קָטָן ו׳ מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי שָׁם, וְעַיֵּן בְּשוּ״ת שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן י״ז. כָּתַב בְּפִסְקֵי מֹהֲרַא״י (תרומת הדשן ח״ב) סִימָן נ״ט אֲפִלּוּ אִם מַקְצַת צִבּוּר הִתְפַּלֵּל בְּעוֹתָן וְנִמְשְׁכָה עַד הַלַּיְלָה אֵין לוֹמַר קָדִישׁ, כֵּיוָן שֶׁנִּתְחַדֵּשׁ יוֹם אַחֵר שֶׁהִפְסִיקוּ מִלְּהִתְפַּלֵּל. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) דְּהוּא הַדִּין אִם נִמְשַׁךְ בַּאֲמִירַת אֲבִינוּ מַלְכֵּנוּ וְכֵיוֹצֵא בּוֹ שֶׁאֵין לוֹמַר קָדִישׁ תִּתְקַבֵּל, וְצָרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יָבֹא לִידֵי כָּךְ וְשֶׁיֹּאמְרוּ הַקָּדִישׁ קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קל״א סָעִיף ג׳ [וּבְסָפֵק אֲלֵיהָ רַבָּה (סק״א) חוֹלֵק עָלָיו דְּאַף אִם נִמְשְׁכָה עַד

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לִטֹּל וְכוּ׳. בֵּין לִתְפִלַּת הַמִּנְחָה בֵּין לִתְפִלַּת עַרְבִית, דְּמִצְוָה לִטֹּל יָדָיו לִתְפִלָּה: (טז) אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְכוּ׳. וְאִם נָטַל יָדָיו לִתְפִלַּת הַמִּנְחָה (כה) וְלֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִשְּׁמִירָתָן אֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו לִתְפִלַּת עַרְבִית: (יז) וְעַיֵּן לְעֵיל וְכוּ׳. הֵיכָן מַה דְּמַבְאָר שָׁם דַּאֲפִלּוּ הָיוּ יָדָיו מְלֻכְלָכוֹת וְנוֹטֵל יָדָיו לִתְפִלָּה אֵינוֹ מְבָרֵךְ, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן (ו׳) [ז׳] סָעִיף א׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ג): (יח) מִלְּמוּדוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּמִסְתָּמָא (כג) לֹא נָגַע בְּאֶמְצַע הַלִּמּוּד בְּמָקוֹם מְטֻנָּף, אֲפִלּוּ הָכִי מִצְוָה לִטֹּל בִּשְׁבִיל הַתְּפִלָּה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) דְּמִכָּל מָקוֹם אִם נָטַל לִתְפִלָּה וְהִפְסִיק בְּלִמּוּד אֵין צָרִיךְ לִטֹּל שֵׁנִית, וּבְשַׁבָּת שֶׁמַּפְסִיקִין בְּמִכְירַת הַמְּצָוֹת צְרִיכִין לִטֹּל שֵׁנִית לִתְפִלַּת הַמּוּסָף אֶלָּא אִם כֵּן לֹא הֵסִיחַ דַּעְתּוֹ מִשְּׁמִירַת יָדָיו. וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז) כָּתַב דְּכָל זְמַן שֶׁהֵם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מִן הַסְּתָם אֵין כָּאן הֶסֵּחַ הַדַּעַת וְכֵן הַמִּנְהָג: (יט) לִתְפִלָּה. וַאֲפִלּוּ נָטַל יָדָיו (מד) לַאֲכִילָה וְאָכַל וְלֹא הֵסִיחַ דַּעְתּוֹ צָרִיךְ נְטִילָה לַתְּפִלָּה, שֶׁאֵין נְטִילָתוֹ לַאֲכִילָה עוֹלָה לַתְּפִלָּה, אֲבָל נְטִילַת שַׁחֲרִית שֶׁנָּטַל כְּשֶׁקָּם מִמִּטָּתוֹ וְלֹא הֵסִיחַ דַּעְתּוֹ עוֹלָה לוֹ לַתְּפִלָּה: (כ) אֵינוֹ צָרִיךְ לִטֹּל. אֶלָּא יְנַקֶּה יָדָיו בְּכָל מִידֵי דְּמִנַּקֵּי. וְכָל זֶה בְּסְתָם יָדַיִם, אֲבָל אִם נָגַע יָדָיו בְּמָקוֹם מְטֻנָּף אוֹ עָשָׂה צָרְכָיו צָרִיךְ לְחַזֵּר אַחַר מַיִם אַף בִּתְפִלַּת מִנְחָה וּמַעֲרִיב וּכְמוֹ בִּתְפִלַּת שַׁחֲרִית, וְכַמְּבֹאָר שִׁעוּרוֹ לְעֵיל בְּסִימָן צ״ב סָעִיף ד׳ עַיֵּן שָׁם [אַחֲרוֹנִים בְּסִימָן צ״ב], וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יג-ל) וּבְאוּר הֲלָכָה (לסעיפים ד-ה) שֶׁשַּׁיָּךְ לָכָאן:

א (א) מִנְחָה גְּדוֹלָה. הוּא מֵשֵׁשׁ שָׁעוֹת וּמֶחֱצָה, וּמִנְחָה קְטַנָּה הוּא מִתֵּשַׁע וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה, וְרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל שְׁנֵיהֶם אַחַת לְחִיּוּב וְאַחַת לִנְדָבָה, וּכְמוֹ דְּקַיְימָא לָן בְּסִימָן ק״ז (ס״א) דְּיָכוֹל אָדָם לְהִתְפַּלֵּל כַּמָּה שֶׁיִּרְצֶה בְּתוֹרַת נְדָבָה וּבְלִבַּד שֶׁיְּחַדֵּשׁ דָּבָר בִּתְפִלָּתוֹ שֶׁהוּא לִנְדָבָה, עַיֵּן שָׁם: (ב) אֵין רָאוּי וְכוּ׳. דְּאַף דִּלְעוֹלָם מִתְפַּלְלִין הַחוֹב מִקֹּדֶם וְאַחַר כָּךְ הָרְשׁוּת, הָכָא קֹדֶם תֵּשַׁע וּמֶחֱצָה לֹא הִגִּיעַ עוֹד עִקַּר זְמַן מִנְחָה שֶׁעִקַּר זְמַנָּהּ (ג) לְכַתְּחִלָּה הוּא מִתֵּשַׁע וּמֶחֱצָה וּלְמַעְלָה שֶׁהָיָה זְמַן הַקְרָבַת הַתָּמִיד בְּכָל יוֹם בֵּין הָעַרְבַּיִם בְּסִימָן רל״ג (ס״א): (ג) וְאִם יִתְפַּלֵּל וְכוּ׳. דִּכְדַיְעֵבַד יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּמִנְחָה גְּדוֹלָה כֵּן״ל בְּסִימָן רל״ג (שם), וּבִסְתָמָא [שֶׁלֹּא כִּוֵּן בְּהֶדְיָא לְשֵׁם נְדָבָה] נַמִּי נִרְאֶה דְּעוֹלֶה לְשֵׁם חוֹבָה, וְיִתְפַּלֵּל הַשְּׁנִיָּה לְשֵׁם נְדָבָה אִם יִרְצֶה: (ד) אֶלָּא אִם כֵּן מַכִּיר וְכוּ׳. וּבְרֵישׁ סִימָן ק״ז מְשֻׁמַע דְּבָעִינַן גַּם כֵּן שֶׁיְּחַדֵּשׁ בָּהּ דָּבָר, וְאֶפְשָׁר דְּהֵיכָא שֶׁהוּא מַכִּיר בְּעַצְמוֹ שֶׁיְּכַוֵּן הֵיטֵב וּתְפִלָּה טוֹבָה הִיא לֹא בָּעִינַן חִדּוּשׁ, אֲבָל מִלִּישָׁנָא דְּטוּר לֹא מְשֻׁמַע הָכִי: (ה) אֵין לוֹמַר אֲשֶׁרֵי וְכוּ׳. וְאִם אָמְרוּ בְּלֹא מִנְיָן וְאַחַר כָּךְ בָּא מִנְיָן יֹאמְרוּ

בֵּאוּר הַלָּכָה

בִּשְׁבִיל מִנְחָה, דְּחוֹבָה קוֹדֶמֶת לְתַשְׁלוּמִין וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ק״ח (ס״ב) עַיֵּן שָׁם: ב * אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לָהֶם שׁוּם לִכְלוּךְ. מִלְּשׁוֹן זֶה מַשְׁמַע לְכאוֹרָה דְּדַוְקָא בִּסְתָם יָדַיִם, אֲבָל אִם יוֹדֵעַ שֶׁהֵם נְקִיּוֹת כְּגוֹן שֶׁנָּטַל יָדָיו לַאֲכִילָה וְרוֹצֶה לְהִתְפַּלֵּל אֵין צָרִיךְ נְטִילָה, וּמַה שֶּׁהִתְּיִיק הָרַמ״א דְּאַף עַל פִּי שֶׁעוֹמֵד מִלִּמּוּדוֹ אֵין סְתִירָה לָזֶה, דְּאַף עַל פִּי שֶׁבַּאֶמְצַע לִכְתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לְזָהֵר שֶׁלֹּא לְחַכֵּךְ רֹאשׁוֹ בְּאֶמְצַע הַלִּמּוּד וְשֶׁלֹּא לִגַּע בִּמְקוֹמוֹת הַמְכֻסִּים, מִכָּל מָקוֹם אִם אֵרַע שֶׁנָּגַע יָדוֹ בְּאֵיזֶה מָקוֹם מְכֻסֶּה הֲלֹא דִּינָא הוּא, דְּאֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו אֶלָּא דַּי שֶׁיְּנַקֵּם יָדָיו, וְכַמְבֹאָר לְעֵיל בְּצ״ב בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק כט), עַיֵּן שָׁם [ומַה שֶּׁהֶבִיא הַמְּנָהֲגִים (מנהג של יום חול הגהה כה) רְאָיָה מֵאַבְרָהָם אֲבִינוּ הוּא אֲסִמְכְתָּא בְּעָלְמָא כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי], מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּנָטַל יָדָיו לַאֲכִילָה דִּכְוַדַּאי יָדָיו נְקִיּוֹת, מִסְתַּבְּרָא דְּאֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו לִתְפִלָּה. אָכֵן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח) סְתָם הַדְּבָרִים לְהַלָּכָה מִפֶּה שֶׁכָּתְבוּ דַּאֲפִלּוּ בְּנָטַל יָדָיו מִקֹּדֶם לַאֲכִילָה צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו לִתְפִלָּה וְהָעְתִּיקוּ הָאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים לְהֲלָכָה, וּלְפִי זֶה לִישָׁנָא דְּהַשְׁלָחָן עָרוּךְ שָׁכָתַב אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ וְכוּ׳ הוּא לְאוֹ דַּוְקָא:

ב (כב) כֵּן מוּכָח מִמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ח׳: (כג) וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן צ״ב סָעִיף ז׳. וּמִיירֵי שֶׁעָשָׂה צָרְכָיו וְנָטַל יָדָיו קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לִלְמֹד, דְּאִי לָאו הָכִי מַאי רִבּוּתָא, דְּלְמָא נָגַע בְּמָקוֹם מְטֻנָּף בְּאֶמְצַע הַיּוֹם זְמַן הַרְבֵּה קֹדֶם שֶׁהִתְחִיל לִלְמֹד וְלֹא מִדְּכַר, וְכִדְקַיְימָא לָן בְּסִימָן קס״ג בְּהַרְמַב״ם, אֲבָל לְפִי מַה דְּמַשְׁמַע שָׁם מֵהַשׁ״ז (סק״א) וְהַגְּרַ״א שְׁמְצַדְּדִים לְדִינָא כְּדַעַת הָרַא״שׁ וְהַטּוּר, מְמֵילָא יִשְׁתַּנֶּה זֶה הַדִּין, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף בְּרֵישׁ סִימָן רל״ג (שם) וּבְהַגְּרַ״א בְּסִימָן זֶה דְּתָלוּי זֶה בָּזֶה, וּלְפָלָא עַל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא הֵעִירוּ בָּזֶה:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

חוֹלֵק עַל זֶה וְסִבִירָא לֵיהּ דְּמִנְחָה גְּדוֹלָה מַתְר לְכַתְּחִלָּה לְהִתְפַּלֵּל, וּמְמֵילָא בְּעִנְיָנֵינוּ יִתְפַּלֵּל מִנְחָה גְּדוֹלָה לְשֵׁם חוֹבָה וּמִנְחָה קְטַנָּה לְשֵׁם רְשׁוּת כְּדְאִיתָא בְּטוּר. וְהַמְחַבֵּר שֶׁלֹּא הֵבִיא דַּעְתָּם מִשּׁוּם דְּאָזִיל לְטַעֲמֵיהּ דְּפָסַק בְּרֵישׁ סִימָן רל״ג כְּהָרַמְבַּ״ם, אֲבָל לְפִי מַה דְּמַשְׁמַע שָׁם מֵהַשׁ״ז (סק״א) וְהַגְּרַ״א שְׁמְצַדְּדִים לְדִינָא כְּדַעַת הָרַא״שׁ וְהַטּוּר, מְמֵילָא יִשְׁתַּנֶּה זֶה הַדִּין, וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף בְּרֵישׁ סִימָן רל״ג (שם) וּבְהַגְּרַ״א בְּסִימָן זֶה דְּתָלוּי זֶה בָּזֶה, וּלְפָלָא עַל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא הֵעִירוּ בָּזֶה:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

בְּאֵר הַגּוֹלָה קמח: הִלְכוֹת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה סִימָן רלד רלה

ב (כְּתָבֵי מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִשְׂרָאֵל סִימָן נ״ט) [רי״ש סִימָן ק״מ].

שֶׁכָּתְבוּ שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר (ו) פָּרָשַׁת הַתָּמִיד (ג) (ז) קֹדֶם אַשְׁרֵי שֶׁל תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, נֶגֶד תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּיִם, וּמִנְהָג יָפֶה הוּא (אבודרהם (הל׳ תפילת מנחה) בשם הרבינו יונה (מגנית התפוסה פוסק ט) ובית יוסף (ד״ה סדר)): ב (ח) ב״אִם שָׂכַח וְלֹא הִתְפַּלֵּל מִנְחָה מִתְפַּלֵּל עַרְבִית שְׁתַּיִם, וְאוֹמֵר אַשְׁרֵי (ט) קֹדֶם תְּפִלָּה שֶׁהִיא תַּשְׁלוּמִין לִתְפִלַּת הַמִּנְחָה. (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ק״ח):

א בְּרָכוֹת ב׳ (ע״א).
ב שַׁבָּת ל״ה (ע״ב).
ג רַבֵּנוּ יוֹנָה שָׁם בִּבְרָכוֹת (א: ד״ה והא).
ד כֵּן הָעֲלָה בֵּית יוֹסֵף (ד״ה שאלו לרב האי) לְהַלָּכָה.

הִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל עַרְבִית

רלה זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל עַרְבִית. וּבוֹ ד׳ סְעִיפִים:

א א(א) זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע (א) בַּלַּיְלָה מִשְׁעַת יְצִיאַת (ב) ב[שִׁלְשָׁה כּוֹכָבִים (ג) [א] ג[קְטַנִּים, וְאִם הוּא יוֹם מְעֻנָּן, (ג) יַמְתִּין עַד שֶׁיֵּצֵא הַסָּפֵק (ד) מִלִּבּוֹ. וְאִם קְרָאָהּ (ה) קֹדֶם לָכֵן, (ו) ד[חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָהּ (ג) [ב] (ז) בְּלֹא בְּרָכוֹת.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] קְטַנִּים. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וְצָרִיךְ עִיּוּן מִמַּה שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן תקס״ב דְּקְטַנִּים לֹא מְהַנֵּי, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהֶגְיָהּ גְּדוֹלִים בְּמָקוֹם קְטַנִּים. וְעַיֵּן בְּשֻׁלְחָנִי עָרוּךְ אֹרַח חַיִּים (זמן תפלת ערבית סי׳ ו) בְּשֵׁם מַטֵּה יְהוּדָה (סק״א) שֶׁפָּרַשׁ עַד שֶׁיִּהְיוּ נִרְאִין הַקְּטַנִּים הַיּוֹצְאִים אַחַר הַתְּפִלָּה הֵיינוּ הַבֵּינוֹנִים, דְּהֵיינוּ שֶׁבְּתְחִלַּת צֵאתָם נִרְאִים קְטַנִּים, וְאַחַר כָּךְ אוֹתָם הַקְּטַנִּים בְּצֵאתָם נִרְאִים לְעֵינֵינוּ יוֹתֵר גְּדוֹלִים, וְאַחֲרֵי גְּדָלָם יוֹצְאִים כּוֹכָבִים אֲחֵרִים קְטַנִּים. וְכֵן כָּתַב בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סי׳ תקס״ב סק״א) דְּהָכָא הֵיינוּ שֶׁאַחַר הַבֵּינוֹנִים שֶׁעֲלֵיהֶם אָמְרוּ פָּרָק בְּמֶה מַדְלִיקִין שֶׁיִּדָּאֵי לַיְלָה, וּבְסִימָן תקס״ב (ס״א) מֵירֵי דְּהַבֵּינוֹנִים תְּחִלַּת יְצִיאָתָן שֶׁהֵם קְטַנִּים, וּבָזֶה מְיֻשָּׁב דִּבְרֵי הַשַּׁ״ךְ בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רס״ב (סק״ט) מַמָּה שֶׁתְּמַהּ הַפְּרִי חָדָשׁ בְּלִקּוּטִים (שם), עַיֵּן שָׁם. וְהֵנֵי שִׁלְשָׁה כּוֹכָבִים לְעִנְיַן קְרִיאַת שְׁמַע לֹא בְּעִנְיַן רְצוּפִים, אֶלָּא אֲפִלּוּ מְסֻגָּרִים מְהֻנֵּי, וְעַיֵּן סִימָן רצ״ג (ס״ב): **[ב] בְּלֹא בְּרָכוֹת.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אֲרִיֵה סִימָן ג׳ הָאֲרִיךְ. וּמִסֵּיק דְּיֵרֵא שָׁמַיִם יֵשׁ לְהַזְהִיר לִקְרוֹת כָּל הַשֵּׁשׁ פָּרָשִׁיּוֹת שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים, וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּבָר קָרָא בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ מִפְּלַג הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה. וְכָתְבוּ בְּשֵׁם הָאֲרִ״י ז״ל (פע״ח שער מנחה מערב פ״א) שֶׁהָיָה נִזְהָר שֶׁלֹּא לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אֶלָּא עִם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, וַאֲפִלּוּ הָיָה עָרֵב שַׁבָּת, עִם כָּל זֶה לֹא הִנִּיחַ לְאָמְרָהּ בְּקוֹל רָם, אֶלָּא הָיָה אוֹמְרָהּ בְּלַחַשׁ וְאַחַר כָּךְ בְּקוֹל, עַיֵּן שָׁם. וְעוֹד כָּתְבוּ בְּשֵׁמוֹ בְּעִנְיַן שְׁלֹשָׁה מִשְׁמָרוֹת כוֹ׳ דְּיֵשׁ לְהִתְפַּלֵּל כָּל הַשֵּׁשׁ תְּפִלּוֹת בְּעֵת שֶׁהוּא קָרוֹב יוֹתֵר לְיוֹם מִמַּה שֶׁהוּא קָרוֹב לַלַּיְלָה, כִּי כָּל הַשֵּׁשׁ תְּפִלּוֹת צְרִיכִים לִהְיוֹת בַּיּוֹם, וּקְרִיאַת שְׁמַע יִקָּרֵא אַחַר צֵאת הַכּוֹכָבִים, וְכָתַב בְּשֻׁלְחָנִי עָרוּךְ שָׁם (זמן תפילת ערבית ס״א) שֶׁכֵּן הוּא בְּפֵרוּשׁ בְּזֹהַר חָדָשׁ פָּרָשַׁת בְּרֵאשִׁית (ד״ה פרשתא ז) וּבִשְׁאָר מְקוֹמוֹת בַּזֹּהַר, וְאִם כֵּן אֵיךְ הָיָה עוֹשֶׂה תְּרֵי קוּלֵי דְּסִתְרֵי אַהֲדָדֵי. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּסָמַךְ עַל רַבֵּנוּ תָּם דְּתְּפִלָּה הַלַּיְלָה, וְהָיָה קוֹרֵא עוֹשֶׂה תְּרֵי קוּלֵי דְּסִתְרֵי אַהֲדָדֵי. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּסָמַךְ עַל רַבֵּנוּ תָּם דְּתְּפִלָּה הַלַּיְלָה, וְהָיָה קוֹרֵא

בְּאֵר הֵיטֵב

הַלַּיְלָה אוֹמְרִים קַדִּישׁ]: **(ג) קֹדֶם אַשְׁרֵי.** ט״ז (סק״ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) כָּתְבוּ לְאָמְרָהּ אַחַר אַשְׁרֵי, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב הָאַרְ״י ז״ל (שער הכוונות דרושי תפילת השחר) לוֹמַר פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת אַחַר פָּרָשַׁת הַתָּמִיד. מִי שֶׁמִּתְאַחֵר לְבֹא לְבֵית הַכְּנֶסֶת בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר הַתְחִילוּ מִנְחָה, יִתְפַּלֵּל שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה עִמָּהֶם וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר אַשְׁרֵי. מָגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ק״ח סָעִיף קָטָן ה׳ דְּלֹא כְּבֵ״ח (שם ס״א) עַיֵּן שָׁם:

א (ג) קְטַנִּים. וּמִן הַדִּין סַגִּי בְּבֵינוֹנִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמ״א בְּסִימָן תקס״ב (ס״א), אֶלָּא שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין, לָכֵן בְּצֵי קְטַנִּים. אֲבָל גְּדוֹלִים לֹא מְהַנֵּי, שֶׁנִּרְאִים גַּם בַּיּוֹם. וּבְתַעֲנִית לֹא הִסְרִיחוּ כָּלֵי הַאי וְסַגִּי בְּבֵינוֹנִים כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַמ״א סִימָן תקס״ב (שם):

(ג) בְּלֹא בְּרָכוֹת. וְלֹא יִסְמֹךְ עַל קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁעַל מִטָּתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאֵין מִתְכַּוֵּן לְצֵאת בָּהּ. תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (א: ד״ה וראיפסקא). וְטַ״ז (סק״ב) הֵעֱלָה דְּכָל מָאן דְּחָשׁ לְמֶעְבַּד עַל צַד הַטּוֹב, יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל מִטָּתוֹ וְיִכַּוֵּן לְצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּזֶה וְלֹא מִפְּנֵי הַמִּזִּיקִין, וְלֹא יִצְטָרֵךְ לִקְרוֹת רַק שְׁתֵּי פָּרָשִׁיּוֹת, כֵּיוָן דְּכָבָר קָרָא וְיָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, וְהוּא יוֹתֵר נָכוֹן מִדַּרְכּוֹ הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, דִּבְדִרְכּוֹ הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ קָרוֹב לְוַדַּאי שֶׁבְּשָׁעַת צֵאת הַכּוֹכָבִים אִפְשָׁר שֶׁיִּשְׁכַּח לִקְרוֹת, בִּפְרָט שֶׁכְּבָר קָרָא וְיָצָא רַק שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר מִשּׁוּם וְרָחֵא דְּמִלְתָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשָׁעַת שְׁכִיבָה דְּיֵשׁ אָז הִתְעוֹרְרוּת לִקְרוֹת מִפְּנֵי הַמַּזִּיקִין וּבָזֶה אֵין אָדָם עָשׂוּי לְהִשָּׁכַח. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ב). שׁוּב מָצָאתִי בְּמַטֵּה מֹשֶׁה (סי׳ שצ) שֶׁרַשַּׁ״ל קָרָא עַל מִטָּתוֹ כָּל שֵׁשׁ פָּרָשִׁיּוֹת. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג׳ וּבְגִנַּת וְרָדִים בְּסֵפֶר גַּן הַמֶּלֶךְ סִימָן צ״ו

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מִנְיָן (ג) יֹאמְרוּ מְזִמּוֹר אֶחָד וְאַחַר כָּךְ יֹאמְרוּ קַדִּישׁ. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁלּוֹמְדִים בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּלֹא מִנְיָן וְאַחַר כָּךְ קוֹרִין בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ אֲנָשִׁים לְהַשְׁלִים הַמִּנְיָן לֹא יָפָה עוֹשִׂים, דְּהָא עִקַּר טַעַם קָדִישׁ עַל הַלִּמּוּד הוּא מִשּׁוּם שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ הַשֵּׁם בְּרַבִּים (ג) וְאִם כֵּן בְּעִנְיַן שֶׁיִּהְיוּ עֲשָׂרָה בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ בְּעֵת הַלִּמּוּד, (ד) מִיהוּ אֶפְשָׁר לִלְמֹד מִשְׁנָה אַחַת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה אַחַר שֶׁהִתְאַסְּפוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים וְלוֹמַר קַדִּישׁ: (ו) **פָּרָשַׁת הַתָּמִיד.** וְטוֹב גַּם כֵּן לוֹמַר פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת, אַף כָּל זֶה אִם לֹא יַעֲבֹר זְמַן תְּפִלָּה אֲבָל אִם יֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן תְּפִלָּה אֲפִלּוּ אַשְׁרֵי יְדַלֵּג, וּבְעָתֵּינוּ הָרַבִּים יֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁנִּכְשָׁלִין בָּזֶה: (ז) **קֹדֶם אַשְׁרֵי.** ט״ז (סק״ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) כָּתְבוּ לוֹמַר אַחַר אַשְׁרֵי, אוֹמֵר הַמְּנַהֵג כֵּן. כָּתַב הַטּוּר סֵדֶר תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, אוֹמֵר אַשְׁרֵי וְקַדִּישׁ וּמִתְפַּלְּלִין שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה וְשָׁלִיחַ צִבּוּר חוֹזֵר הַתְּפִלָּה כְּמוֹ בְּשַׁחֲרִית, וְנוֹפְלִין עַל פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים וַאֲנַחְנוּ לֹא נֵדַע וְגוֹ׳, וְאוֹמְרִים קַדִּישׁ שָׁלֵם וְכוּ׳. וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּאִם הִתְפַּלְּלוּ מִנְחָה סְמוּךְ לַחֲשֵׁכָה וְנִמְשְׁכוּ בְּאֲמִירַת אֲבִינוּ מַלְכֵּנוּ אוֹ שְׁאָרֵי תַּחֲנוּנִים אַחַר הַתְּפִלָּה עַד שֶׁחֲשֵׁכָה אֵין לוֹמַר קַדִּישׁ תִּתְקַבֵּל, שֶׁהַתְּפִלָּה הָיְתָה בְּיוֹם אַחֵר, אֲבָל אִם אֵרַע שֶׁהַתְּפִלָּה עַצְמָהּ (ה) נִמְשְׁכָה בַּלַּיְלָה [וְכֵן

ב (ח) **אִם שָׂכַח וְכוּ׳.** וְאִם הַזִּיד עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ק״ח סָעִיף ז׳: (ט) **קֹדֶם תְּפִלָּה.** עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ק״ח סָעִיף קָטָן י״ד בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה:

א (א) בַּלַּיְלָה מִשְׁעַת וְכוּ׳. דִּכְתִיב ׳וּבְשָׁכְבְּךָ׳, וְקֹדֶם לַיְלָה לָאו זְמַן שְׁכִיבָה הוּא. וְלַיְלָה מִקְרֵי מִשֶּׁנִּרְאוּ בָּרָקִיעַ שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים, (ב) אַף מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַכֹּל בְּקִיאִין וְיָבוֹאוּ לְטָעוֹת בִּגְדוֹלִים [וּגְדוֹלִים בְּוַדַּאי אֵינָן סִימָן לְלַיְלָה, שֶׁכַּמָּה פְּעָמִים נִרְאִין אֲפִלּוּ בַּיּוֹם], הָחְמִירוּ (ג) גַּבֵּי קְרִיאַת שְׁמַע דְּאֵינוֹ קוֹרֵא עַד שֶׁיֵּרָאוּ שְׁלֹשָׁה קְטַנִּים: (ב) **שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים.** וַאֲפִלּוּ (ג) מְפֻזָּרִים: (ג) **יַמְתִּין וְכוּ׳.** דְּסָפֵק דְּאוֹרַיְתָא הוּא [הַגְּרָ״א]: (ד) **מִלִּבּוֹ.** וְאִם הוּא יוֹדֵעַ מָתַי שָׁקְעָה הַחַמָּה, יַמְתִּין כְּשִׁעוּר אַרְבָּעָה מִילִין שֶׁהוּא שִׁבְעִים וּשְׁתַּיִם מִינוּט. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רצ״ג סָעִיף ב׳ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק״ד) וּבְאוּר הֲלָכָה (ד״ה שיראו, וד״ה שלשה), דְּכָל הָעִנְיָן דְּשָׁם שַׁיָּךְ גַּם לְכָאן: (ה) **קֹדֶם לָכֵן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (ד) קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, אוֹ בְּיוֹם הַמְעֻנָּן קֹדֶם שֶׁיָּצָא הַסָּפֵק מִלִּבּוֹ: (ו) **חוֹזֵר וְקוֹרֵא אוֹתָהּ.** עַיֵּן בְּמַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״ב) וּבְנְהַר שָׁלוֹם (סק״א) שֶׁכָּתְבוּ דְּמֵעִקָּר הַדִּין הוּא, וְלֹא מְשׁוּם חוּמְרָא, וְכֵן דַּעַת הַגְּרָ״א סָעִיף קָטָן א׳: (ז) **בְּלֹא בְּרָכוֹת.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א): (ג) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְכֵן מִשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א, דְּלֹא כְּהַשַּׁ״ך (סק״ג), וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן נ״ה בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן ב׳: (ד) פְּשׁוּט: (ה) **וְאִפְלּוּ אִם הִתְפִּלָּה נִמְשְׁכָה רַק עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים נַמִּי מַתְּר כָּל שֶׁלֹּא גָּמְרָהּ בַּיּוֹם וְהָיָה הִתְפַּלֵּל לַלַּיְלָה** [אַלְיָה רַבָּה (סק״א)]:

א (ב) אַחֲרוֹנִים: **(ג) מַה שֶׁאֵין כֵּן לְגַבֵּי תַּעֲנִית** בְּסִימָן תקס״ב (ס״א) **לֹא הִסְרִיחוּ, וְאוֹקְמֵי אַדִּינָא דְּסַגִּי בְּבֵינוֹנִים.** וְעַיֵּן בִּבְרֵי מְגַדִּים (סי׳ תקסב א״א סק״א) **מַה שֶּׁכָּתַב לְעִנְיַן תַּעֲנִית דִּיוֹם הַכִּפּוּרִים:** **(ג)** וְלֹא דָּמֵי לְסִימָן רצ״ג (ס״ב) דְּבָעִינַן שִׁיִּהְיוּ מְכֻנָּסִין בְּמָקוֹם אֶחָד, דְּהָתָם מְשׁוּם דְּבָעִינַן לְהוֹסִיף מֵחֹל עַל הַקֹּדֶשׁ [אַחֲרוֹנִים]. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״א) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם מַטֵּה יְהוּדָה (סק״א), וְהוּא מִלְּתָא חַדְתֵּי, וְהוּא בְּנֶה דְּבָרָיו עַל

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah